

UPPSALA
UNIVERSITET

UFV 2013/916

Vidareutveckling av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet 2014-2015

Rapport med rekommendationer

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
2. Aktiv studentmedverkan	4
3. Projektets uppdrag och verksamhet	8
3.1 Redovisning av genomfört uppdrag	8
3.2 Sammanfattande reflektion	10
4. Förslag för universitetets fortsatta arbete med aktiv studentmedverkan	12
4.1 Samordningsfunktion	12
4.2 Särskilda utvecklingsmedel	13
4.3 Stärkt förankring inom vetenskapsområdena	13
4.4 Samverkan med studentföreningar och studentkårer	14
5. Fortsatt utvecklingspotential	15
6. Rekommendationer	17
7. Lista över bilagor	18
8. Litteraturlista	19

1. Bakgrund

Den internationella KrUUT-panelen uppmärksammade den unika potentialen av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet och rekommenderade etableringen av ett kontinuerligt stöd för att skapa hållbara strukturer. Med avstamp i rekommendationerna beslutade rektor (2013-12-17) om projektet "Vidareutveckling av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet" (2014-2015) UFV 2013/916 på initiativ av studenter i samarbete med lärare och pedagogiska utvecklare. Aktiv studentmedverkan kan ses som en del i en internationell utveckling med fokus på studenters möjlighet att engagera sig i sin utbildning som partners, men följer också en internationell strömning som framhäver universitetets betydelse för ett aktivt medborgarskap. Uppsala universitet har en lång historia av studentmedverkan och studentinflytande vid nationer, studentföreningar och via studentkårer.¹ Universitetets pedagogiska program fastställt 2008 har ytterligare tydliggjort studenters och lärares gemensamma ansvar. Många lärare tillämpar en bred repertoar av aktiverande undervisningsformer och vid flera institutioner är studenter engagerade i Supplemental Instruction eller mentorsverksamhet. Vid CEMUS (Centrum för miljö- och utvecklingsstudier) har studenter i samverkan med lärare sedan början av 90-talet utvecklat en modell för långtgående studentmedverkan inom kursutveckling och undervisning.

Olika former av studentaktivering och studentinvolvering fördjupar studenters lärande och förståelse, förstärker deras engagemang inom sina ämnen, ger upphov till reflektion över det egna lärandet och främjar generiska färdigheter som att samarbeta och leda grupper (Topping, 2005; Malm, Bryngfors, and Mörner, 2012; Cook-Sather, Bovill, and Felten, 2014). Genom den mångfald av initiativ som drivs av engagerade studenter och lärare och ett systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete har Uppsala universitet profilerat sig som en stark aktör inom aktiv studentmedverkan.² Projektets innovativa karaktär har uppmärksammats både nationellt och internationellt.³ Föreliggande rapport innehåller en beskrivning av projektets uppdrag och verksamhet, projektgruppens förslag för universitetets fortsatta arbete för att stödja aktiv studentmedverkan samt idéer om den fortsatta utvecklingspotentialen.

¹ Se Burman, L. (2013) *Väntaliga studenter: studentnationerna i Uppsala som retoriska miljöer 1663-2010*.

² Projektet har uppmärksammats av flera lärosäten och gett inspiration till liknande initiativ. Universitetets arbete med aktiv studentmedverkan har även lyfts fram som ett gott exempel vid en workshop om studentcentrerat lärande vid UKÄ och vid en workshop arrangerad av europeiska kommissionen, "Developing Future Skills in Higher Education, 24-26/2 2016".

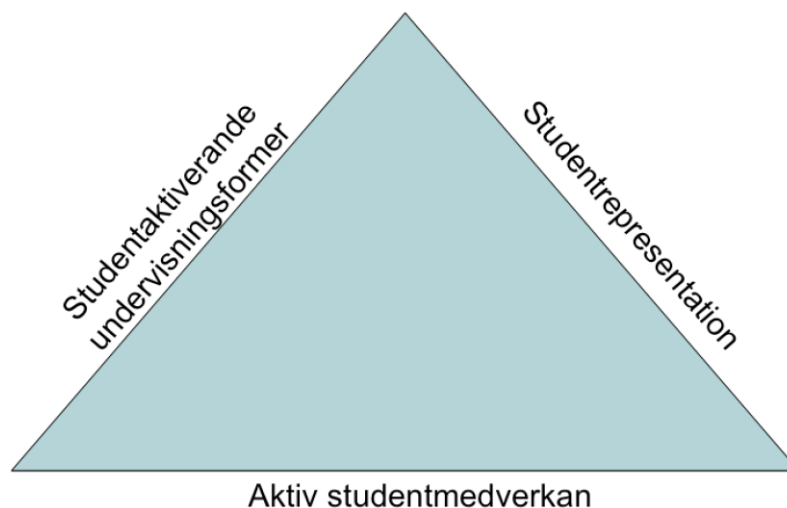
³ T.ex. genom IJADs (International Journal of Academic Development) publicering av en av projektgruppens artiklar: Barrineau, S., Schnaas, U., Engström, A. & Härlin, F., *Breaking ground and building bridges: a critical reflection on student-faculty partnerships in academic development* (Mars 2016).

2. Aktiv studentmedverkan

Enligt rektorsbeslut Ufv 2013/916 avses med aktiv studentmedverkan ”dels studenter som är en resurs i varandras lärande (peer-to-peer learning), dels studenter som är medskapande i såväl planering, genomförande och utvärdering av utbildning.” Topping definierar ”peer teaching” så här: ‘It involves people from similar social groupings who are not professional teachers helping each other to learn and learning themselves by so doing’ (Topping, 2005, p.631). Peer-situationen bidrar till att skapa en trygg atmosfär där studenter bland annat tränar färdigheter som att ställa relevanta frågor, hitta lämpliga förklaringar och argumentera för en viss ståndpunkt. Således kan aktiv studentmedverkan ses som en utveckling av aktiverande undervisningsformer och kan beskrivas utifrån tre pedagogiska frågor:

- a. Hur kan studenters aktivitet hjälpa dem att bli medvetna om sambandet mellan pedagogiska val i undervisningen och det egna lärandet? Exempel på detta är olika former av kamratbedömning samt kurser där studenter får ansvar att utforma delar av undervisningen.
- b. Hur kan studenterna vara aktiva på sätt som gör att de blir en tillgång i varandras lärande? Ett etablerat och mycket väl beforskat exempel på detta är Supplemental Instruction, vid Uppsala universitet ofta kallat mentorskap, innebärande att seniora studenter leder gruppövningar med nyare studenter.
- c. Hur kan studenter vara aktiva på ett sätt som gör studenters specifika erfarenheter och perspektiv till en tillgång i undervisningen som helhet? Denna sista punkt berör studenter som medskapare i utbildning där CEMUS är ett exempel, men kan också vara medverkan i formativa och/eller kvalitativa utvärderingar samt andra samarbeten som t.ex. Uppsala studentkårs litteraturgranskning.

Inom projektet har följande bild använts för att illustrera olika former av aktiv studentmedverkan:

inom en kurs	inom ett program	utanför klassrummet	mellan vetenskaps- områden	i samverkan med det omgivande samhället	i planering, kursvärdering & examination
▪ Studenter tar ansvar för sitt eget samt medstudenters lärande	▪ Seniora studenter tar ansvar för nya studenters lärande	• Studenter samverkar för lärande	▪ Studenter från olika vetenskapsområden samverkar för lärande	▪ Studenter undervisar eller agerar stöd åt elever i skolan	▪ Samarbeten och partnerskap mellan lärare och studenter i planering, kursvärdering och examination
Anteckningsstafett Lärare för en dag "Det saknade perspektivet" Motverka "the study zombie-effekt"	Mentorskap Supplemental Instruction Studentlotsar	Den Reflekterande Ingenjören Uppsalingso språkförening UU-debattklubb	DiaNa studentkonferens Modell UN Ekspertter i team	Lärarutbildning läxhjälp Studentambassadörer Masterstudenter leder moment för elever på gymnasiet	Kamratbedömning Studenter skapar tentafrågor Kursplanering på CEMUS Kårens litteraturgranskning

Figur 1: Exempel på aktivstudentmedverkan vid Uppsala universitet

Figur 1 illustrerar den bredd och mångfald av aktiv studentmedverkan som finns vid Uppsala universitet och tar upp exempel som är hämtade från lärare och studenter. Exempelen varierar när det gäller omfång och fokus; vissa initiativ är helt eller mestadels studentdrivna, medan andra utgår från lärarens initiativ eller sker i samarbete mellan lärare och studenter. Samtliga exempel rör sig i det pedagogiska fältet, dvs. är relevanta för studenters lärande; en del har bäring för en viss kurs eller ett visst program, medan andra är kurs- eller ämnesöverskridande eller riktar sig inte enbart till universitetsstudenter, utan också till det omgivande samhället. Här följer en kort beskrivning av de exempel som finns i figuren, fler exempel hittas projektets webbplats⁴ eller i bilaga 7.8.

Anteckningsstafett är en metod för att både aktivera studenter och göra dem till en tillgång i varandras lärande under föreläsningar. Läraren tar vid några tillfällen en paus under föreläsningen och ber studenterna att skriva ner ett par punkter som de uppfattat som viktiga. Anteckningarna skickas sedan vidare till nästa student, som i följande paus fyller på med sina anteckningar. Stafetten ökar studenternas koncentration, samtidigt som den ger en insikt i hur medstudenterna uppfattar föreläsningens innehåll och främjar tekniker för att memorera och föra anteckningar.

⁴ <http://www.uu.se/asp/aktiv-studentmedverkan/godaexempel>

Kamratbedömning utgår från grundtanken att studenter ger återkoppling till sina medstudenter, ofta med stöd av förberedda kriterier. Studenter utvecklar förmågan att bedöma vad som skiljer bra och mindre bra vetenskapliga resonemang och reflekterar över såväl det egna som andras lärande.

Det saknade perspektivet finns bl.a. i kursen global miljöhistoria vid CEMUS där ett pass i slutet av kursen lämnas oplanerat. Studenterna får till uppgift att fylla passet med ett perspektiv, ett innehåll eller en metod som de saknar i kursen. Tillfället examineras utifrån studenternas deltagande samt en individuell reflektion. Studenterna motiveras till att läsa litteratur utöver kurslitteraturen och får en konkret möjlighet att påverka kursinnehållet.

Motverka ”The Study zombie-effect” är en idé från en psykologstudent som en del av en studenttävling som ASP-projektet anordnade våren 2015. Bakgrunden till idén var hennes intryck av undervisningen som högkvalitativ, informativ och välstrukturerad men med för lite utrymme till kreativitet och engagemang. Hennes förslag är att introducera ett mindre moment som ska ge studenterna möjlighet att utveckla sin nyfikenhet och engagera varandra. Tanken är att studenterna i mindre grupper redovisar för varandra och att dessa redovisningar baseras på det som studenterna tycker är de mest intressanta aspekterna i den aktuella kursen.

Mentorskap / Supplemental Instruction (SI) är en välbeprövad form av peer-teaching som bygger på kompletterande studietillfällen där mer erfarna studenter leder studiegrupper för nyare studenter på en kurs eller inom ett program. Arbetssättet baseras ofta på Supplemental Instruction, en frågebaserad metod för att öka studenternas motivation, stödja djupinriktat lärande och främja förståelsen för ämnet. Metoden har visat sig bidra till en ökad genomströmning på svåra kurser och ett förbättrat studieklimat. Exempel finns vid alla vetenskapsområdena, bl.a. har det inom fysik, fysioterapi och idé- och lärdoms historia utarbetats välfungerande strukturer för verksamheten. Under de senaste åren har flera nya satsningar startats vid t.ex. civilingenjörs- och samhällsvetarprogrammet, nationalekonomi, freds- och konfliktforskning, filologi och lingvistik och moderna språk.

Studentlotsar vid institutionen för informationsteknologi påminner om mentorskap men har ett tydligare fokus på social integrering. Lotsarna hjälper studenter med såväl studier som att hitta rätt i studentlivet. Ett liknande exempel finns vid juristprogrammet, där äldre studenter fungerar som kontaktperson och individuellt stöd under den första studietiden.

Uppsalingo är ett studentdrivet språkutbyte som parar ihop internationella studenter med svenskspråkiga studenter som vill lära sig deras språk. Studenternas träffas en gång i veckan: under den första timmen talas svenska, under den andra timmen det andra språket. Institutionerna vid språkvetenskapliga fakulteten hjälper till att nå ut till nya studenter. Träffarna hålls oftast på en av

nationerna och alla språk är välkomna.

Den Reflekterande Ingenjören är ett studentdrivet projekt som ordnar bl.a. föreläsningar och seminarier med syfte att få ingenjörstudenter att reflektera över teman som de anser inte får tillräckligt utrymme i deras utbildningar, som t.ex. etiska frågor och hållbarhetsfrågor.

Ekolibria startades av mastersstudenter i hållbar utveckling, som samarbetar med ett antal skolor i Uppsala. Studenterna besöker skolorna och leder moment kring hållbarhetsfrågor utifrån sin speciella ämnesexpertis.

Lärare för en dag: Studenter som är "lärare för en dag" kan ge presentationer, leda diskussioner, utföra demonstrationer och experiment mm för sina medstudenter inom en viss kurs. Metoden har t.ex. använts i en kurs för mastersstudenter i kemi där studenterna har alternerat med att vara handledare på ett laborationspass. Arbetssättet kallas också för "ömsesidigt undervisande studenter" eller "reciprocal peer teaching".

Kursplanering på CEMUS: CEMUS anställer studenter som kursamanuenser för att samordna tvärvetenskapliga kurser kring hållbarhetsfrågor. Kursamanuenserna arbetar ofta i par och ansvarar för att planera, leda och utvärdera en specifik kurs. Som stöd har varje kursteam en arbetsgrupp med forskare, lärare och praktiker från fältet, som ger inspiration och bidrar till att säkra kursernas kvalitet. I alla kurser läggs ett stort fokus på studentaktiverande arbetssätt. Kursamanuenserna får en möjlighet att utveckla en rad kunskaper och kompetenser samtidigt som de fungerar som förebild för de studenter som deltar i undervisningen.

Studenter skapar tentafrågor med hjälp av ett interaktivt forum – till exempel e-verktyget "Peerwise" – och svarar på de egna frågorna med en motivering till varför svaret är korrekt. Forumet är öppet för hela kursen och studenterna kan kommentera och ge konstruktiv återkoppling på varandras frågor. Läraren kan sedan välja ut en del av frågorna för att använda dem i tentamen, vilket är ytterligare ett incitament för studenterna att arbeta med uppgiften. Återkopplingen från läraren och medstudenterna kan hjälpa studenterna att bedöma hur väl dem kan kursmaterialet och vad som är relevant.

Litteraturgranskningen är ett projekt vid Uppsala studentkår där studenter granskar sin kurslitteratur ur ett normkritiskt perspektiv med stöd av ett metodmaterial som tillhandahålls av kåren. Studenterna bidrar på så sätt med normkritiska perspektiv, som ofta saknas i utbildningarna, samtidigt som de läser litteraturen på ett ingående sätt.

TekNats studentkonferens är en del av den kommunikationsträning som naturvetar- och teknologstudenterna får under sin utbildning med stöd av DiaNa (**D**ialog för **N**aturvetare och **t**eknologer). Studenter samlas för att tillsammans utforma en spännande konferens, bli bättre på att

kommunicera över naturvetenskapliga ämnesområden och presentera ett vetenskapligt material på ett intresseväckande och förståeligt sätt.

Uppsala Model United Nations är ett studentdrivet initiativ som anordnar rollspel som ska efterlikna FN och deras arbete och som riktar sig till studenter på gymnasiet samt vid universitetet. Syftet är för att utbilda och stärka studenternas kunskaper i kommunikation, globalisering och multilateral diplomati. Inför rollspelen blir deltagarna tilldelade olika länder och får läsa om landet.

Ekspert i team är arbetssätt som utvecklades vid Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet (NTNU) där studenter från olika utbildningar samarbetar kring ett projekt. Autentiska problemställningar för projekten har ofta tagits fram i samarbete med kommun, näringsliv etc. Genom olika skriv- och återkopplingsövningar tränas studenterna också i att reflektera över det tvärvetenskapliga samarbetet i gruppen och det egna lärandet.

Studentambassadörer vid mångfaldsprojektet ESMeralda: Inom ramen för projektet, som drivs av Uppsala Studentkår, uppsöker studentambassadörer högskole- och gymnasieskolor i Uppsala kommun för att berätta om sin väg till högre studier och därigenom inspirerar elever, särskilt de som kommer från icke-akademiska hem, att se universitets- eller högskolestudier som ett möjligt alternativ.

3. Projektets uppdrag och verksamhet

3.1 Redovisning av genomfört uppdrag

”Vidareutveckling av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet” (2014-2015) har haft som uppdrag att, genom ett systematiskt utvecklingsarbete, säkra former och stöd för aktiv studentmedverkan som ett reguljärt inslag i utbildningsverksamheten. Enligt rektorsbeslutet skulle vid projektet slut:

1. redan befintliga verksamheter med studentmedverkan ha vidareutvecklats och erfarenheter från dessa spridits inom universitetet,
2. nya initiativ prövats i miljöer som inte tidigare haft inslag av studentmedverkan, och
3. former för konkret stöd till studenter, lärare och utbildningsansvariga som vill etablera eller vidareutveckla studentmedverkan finnas.

Projektet har huvudsakligen drivits av tre studenter, med bred erfarenhet av aktiv studentmedverkan, som anställdes som projektassistenter vid CEMUS, samt en projektledare anställd som pedagogisk utvecklare vid enheten för universitetspedagogik. Efter en initial **universitetsövergripande enkät**

till studierektorer och studentkårer, där olika former av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet inventerades, har projektet anordnat **återkommande inspirationsseminarier** för erfarenhetsspridning, där både lärare och studenter har presenterat olika former av aktiv studentmedverkan. Ett viktigt stöd för både befintliga och nya initiativ, där studenter leder läraktiviteter för medstudenter, har varit en **tvådagars basutbildning** för studentmentorerna samt uppföljande fördjupande verkstäder. Basutbildningarna, som hittills har givits för drygt 140 studenter, har varit en grundläggande förutsättning för att kunna bedriva **mentorsverksamhet**, i synnerhet för studenter vid humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Vidare har projektet anordnat en s.k. **metodhandledarkurs** för lärare, som på sina institutioner fungerar som handledare för studentmentorerna. Med hjälp av en **särskild satsning för pedagogisk utveckling** inom aktiv studentmedverkan på 100 000 kr har en ny mentorsverksamhet initierats vid institutionen för moderna språk, som även har fått kontinuerligt konsultativt stöd från projektet. Ett växande antal lärare från samtliga vetenskapsområden har efterfrågat och fått **konsultativt stöd** i form av medverkan vid lärardagar samt individuell vägledning, där projektet bl.a. har bidragit med att presentera olika former av aktiv studentmedverkan och diskuterat studenters medverkan vid undervisningen ur ett studentperspektiv. Vidare har projektet gett **vägledning för studenter** hur man som student kan engagera sig - både inom ramen för individuella samtal och genom presentationer för olika studentföreningar. För att sprida erfarenheter över vetenskapsområdenas gränser och skapa arenor där studenter och lärare kan mötas kring pedagogiska frågor, arrangerades i mars 2015 en **tvådagars konferens** ("ASP-dagarna") med inbjudna internationella forskare, där lärare och studenter från Uppsala universitet samt från ett antal andra svenska lärosäten deltog. För att nå ut till en bredare studentgrupp utan tidigare erfarenhet av aktiv studentmedverkan genomfördes även **besök vid sex olika campusområden** och en **studenttävling**. Vid den senare inbjöds studenter till att komma med förslag till att förbättra sin utbildning. Dessa bedömdes av en referensgrupp med lärar- och studentrepresentanter från samtliga vetenskapsområden. Ett antal bidrag från studenttävlingen presenterades vid **universitetspedagogiska konferensen 2015**, som hade ett särskilt konferensspår för aktiv studentmedverkan. För första gången inkluderades även bidrag från studenter i konferensen, som därmed fick möjlighet att sprida och diskutera sina idéer med lärare och andra studenter. För att integrera aktiv studentmedverkan som ett perspektiv i enheten för universitetspedagogikens kursverksamhet har projektets anställda studenter återkommande genomfört **moment i högskolepedagogiska grundkursen samt i kursen om aktiverande undervisningsformer**, där studentperspektivet på undervisning och lärande har fokuserats. För att uppfylla målet om kontinuerligt stöd har projektet skapat en **webbresurs** med nio filmer, som ger en introduktion till aktiv studentmedverkan, diskuterar utmaningar samt presenterar olika former av aktiv studentmedverkan. Webbresursen innehåller vidare en idébank med olika exempel på aktiv

studentmedverkan vid Uppsala universitet, en introduktion till aktuell forskning samt ett stödmaterial för lärare och studenter. Slutligen har erfarenheter från projektet spridits vid ett antal **lokala, nationella** och **internationella konferenser**, där projektet har uppmärksammats som innovativt, inte minst för att det har involverat både studenter, lärare och pedagogiska utvecklare. Internationella experter, som vid flera tillfällen har besökt Uppsala universitet, bl.a. vid ASP-dagarna och universitetspedagogiska konferensen, har som kritiska vänner inte bara gett återkoppling på projektets arbete, utan även framhållit Uppsala universitet som föregångare och intressant samarbetspartner.

Avslutningsvis planeras också en **mer fullständig rapport**, som kommer att sammanställas och ges ut i enhetens rapportserie med syfte att kunna vägleda lärare, studenter och pedagogiska utvecklare både vid Uppsala universitet och vid andra lärosäten, som ska arbeta med aktiv studentmedverkan. Rapporten kommer bland annat ge en mångfald av utförliga exempel på aktiv studentmedverkan samt diskutera relationen till andra lärandeformer.

3.2 Sammanfattande reflektion

I stort har projektgruppens arbete med aktiv studentmedverkan fått ett positivt gensvar både inom och utanför Uppsala universitet. Arbetet har också banat ny mark, dels för att aktiv studentmedverkan är ett till stora delar nytt område, dels för att arbetet har utförts av studenter tillsammans med pedagogiska utvecklare, men också för att det har riktat sig till både *studenter och lärare*. Samtidigt har projektgruppen också upplevt hinder/utmaningar i form av:

- a) missuppfattningar om vad aktiv studentmedverkan innebär i relation till lärarnas och studenternas roller,
- b) problem med att formulera en inbjudan som kan motivera och engagera olika grupper av studenter till att arbeta med aktiv studentmedverkan,
- c) problem med att vara tillräckligt konkreta i beskrivningen av aktiv studentmedverkan för att studenter och lärare ska förstå vad det innebär, utan att exkludera redan befintliga initiativ och verksamheter som använder ett annat språk för att beskriva motsvarande arbete,
- d) problem med att hitta exempel på hur studenters arbete med aktiv studentmedverkan kan ge utslag i bedömning och examination, och

En mer utförlig diskussion om utmaningar förs i Bilaga 1: Vanliga frågor.

Projektet har framgångsrikt kunnat använda enheten för universitetspedagogiks verksamhet för att nå lärare – via kurser, seminarier, nätverk, etc. – och etablerade samarbeten med aktörer som TUR (teknisk-naturvetenskapliga fakultetens universitetspedagogiska råd), PRÅM (pedagogiska rådet vid medicinsk-farmaceutiska vetenskapsområdet) och CEMUS (Centrum för miljö- och utvecklingsstudier). Eftersom att det inte finns en lika välutbyggd och överskådlig infrastruktur för studentgruppen, har det dock varit en utmaning att på bred front nå ut till studenter och verka för aktiv studentmedverkan inom deras olika program och ämnesområden. Ytterligare en utmaning har varit att systematisk integrera Campus Gotland i vårt uppdrag, främst på grund av det geografiska avståndet.

Under de två år projektet har varit aktivt har många samtal med lärare och studenter handlat om att ringa in vad aktiv studentmedverkan kan vara och att diskutera såväl olika uppfattningar om aktiv studentmedverkan som farhågor. En återkommande feedback efter de olika aktiviteter, som projektet har anordnat, har varit att många har fått idéer och känt sig inspirerade att börja arbeta med aktiv studentmedverkan. Det som efterlyses är dock att det även fortsättningsvis behövs stöd när det gäller konkreta strategier, t.ex. för hur man kan gå vidare och hitta samarbetspartners bland studenter respektive lärare.

Projektet har utvecklat ett fylligt webbmaterial med filmer, presentationer och litteraturreferenser som ett stöd för lärare, studenter och utbildningsansvariga. Materialet riktar sig till enskilda lärare och studenter, men kan med fördel också användas i grupper och på presentationer och workshops. Erfarenheterna tyder dock på att stödet för aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet även fortsättningsvis behöver kombinera webbaserade resurser med möjligheten till dialog och diskussion i form av utbildningar, seminarier, verkstäder etc. Dialogen är ett viktigt led i att diskutera möjligheter och utmaningar med studentmedverkan samt att verka för att aktiv studentmedverkan blir ett reguljärt inslag i verksamheten vid Uppsala universitet. Behovet av ett fortsatt kontinuerligt stöd motiveras även av inflödet av nya studenter och lärare som behöver introduktion till området.

4. Förslag för universitetets fortsatta arbete med aktiv studentmedverkan

4.1 Samordningsfunktion

För att fortsätta med universitetsövergripande erfarenhetsspridning och att kunna ge ett kontinuerligt stöd för både lärare och studenter föreslår projektgruppen att en samordningsfunktion för aktiv studentmedverkan inrättas vid avdelningen för kvalitetsutveckling / enheten för universitetspedagogik. Denna samordningsfunktion kan förslagsvis gå under namnet *Kollaboratoriet för aktiv studentmedverkan*, för att signalera verksamhetens olika ben; det bygger på samarbete och ett utforskande förhållningssätt inom ett dynamiskt fält. En organisatorisk hemvist vid enheten för universitetspedagogik garanterar att aktiv studentmedverkan även fortsättningsvis blir en integrerad del av universitetets övriga universitetspedagogiska verksamhet och dess strategiska utvecklingsarbete, som t.ex. kollegial handledning, och att enhetens befintliga infrastruktur kan utnyttjas. I Kollaboratoriets uppdrag bör ingå ett fortsatt stöd för studenter och lärare genom utbildning, seminarier och konsultationer; vidare föreslås att ASP-dagarna med aktiviteter som ger studenter möjligheten att delta i pedagogisk utveckling (såsom studenttävlingen) blir ett årligt inslag vid Uppsala universitet. Den positiva responsen har b.l.a. tagit upp att projektet har inspirerat lärare och studenter och initierat ett samtal om studenters roll i sin utbildning. Fortsatt inspiration och erfarenhetsspridning är nödvändig, men behöver kompletteras med en tydligare uppföljning och ett mer kontinuerligt stöd än vad den korta projekttiden medgivit. Kollaboratoriet ska bygga på de erfarenheter som gjorts inom projektet och vidareutveckla strategier för fortsatt utveckling. En av dessa strategier kan vara att driva ett nätverk för engagerade lärare som vill arbeta med aktiv studentmedverkan.

För att inte förlora kontinuiteten och den kompetens som har byggts upp genom projektet, har avdelningen för kvalitetsutveckling / enheten för universitetspedagogik förlängt två anställningar som projektassistenter på femtio procent vardera. Projektgruppen föreslår att avdelningen för kvalitetsutveckling får ett utvidgat uppdrag att svara för en samordningsfunktion för aktiv studentmedverkan (Kollaboratoriet). Kollaboratoriet bör kombinera två tillsvidareanställningar på femtio procent, en stödjande arbetsgrupp med personal från CEMUS och UP samt ett mindre antal terminsvis deltidsanställda studenter. Motiven för denna lösning är att:

- a) bygga vidare på den kompetens som har utvecklats inom projektet,
- b) även fortsättningsvis integrera ett starkt studentperspektiv som skapar trovärdighet och legitimitet,

- c) kunna utnyttja studenters expertis och kompetens i mindre projekt som t.ex. utvecklingen av en nätbaserad utbildning för studentmentorerna,
- d) att samordningsfunktionen kan fortsatt utgöra en resurs i enhetens ordinarie verksamhet,
- e) stärka samarbetet med den tvärvetenskapliga, studentdrivna verksamheten vid CEMUS och samtidigt garantera en återväxt av studenter som kan engageras mer långsiktigt.

Arbetsgruppen ska följa och stödja arbetet i kollaboratoriet, svara för kontinuitet samt bistå i forskningsanknytning och kontaktskapande. Till kollaboratoriet knyts även en områdesmässigt brett sammansatt referensgrupp med representanter från studenter, lärare och pedagogiska ledare.

4.2 Särskilda utvecklingsmedel

För att bistå och stärka lärare och studenter med innovativa idéer och ett uttalat engagemang, föreslår projektgruppen vidare att särskilda medel avsätts med nuvarande PUMA-medel som modell. Dessa skulle kunna stödja pilotprojekt som involverar studenter i pedagogiskt utvecklingsarbete, t.ex. kursutveckling med inslag av e-lärande, studenters stöd av nya lärare genom att följa deras undervisning och ge återkoppling ("students as consultants") och särskilda utbildningsutvärderingar. Projektgruppen föreslår att medel bör utlysas om 125 000 kr per halvår, och att fokus bör vara på att med mindre summor stödja en mångfald av olika initiativ. Utlysning bör ske löpande och processen bör vara skyndsam för att sökanden ska ha möjlighet att utveckla sin idé medan kontakten mellan intresserade studenter och lärare fortfarande är aktuell. Genom att bidra med konsultativt stöd, dokumentation och uppföljning skulle kollaboratoriet kunna följa och utvärdera projekten och lyfta dem som goda exempel.

4.3 Stärkt förankring inom vetenskapsområdena

Aktiv studentmedverkan bygger på att det finns engagerade studenter och lärare vid universitetets olika vetenskapsområden. Ett viktigt arbete är att stödja de många engagerade lärarna som arbetar för studentmedverkan och aktiverande undervisningsformer. Det kan initialt göras med upprättandet av ett lärarnätverk, men för att ytterligare synliggöra och premiera goda exempel från universitetets olika ämnesområden föreslår projektgruppen att möjligheter för pedagogisk meritering för lärare som arbetar med aktiv studentmedverkan utreds inom varje fakultet.

En viktig lärdom under projektet har varit att projektgruppen skulle ha behövt stöd av flera studenter inom de olika vetenskapsområdena för att få ett bredare genomslag och en djupare förankring inom de olika ämnena. Uppsala universitet har 40 000 studenter och tolv olika campusområden, såväl en

utmaning som möjlighet i sig. Därför föreslår projektgruppen att vetenskapsområdena i samråd med studentkårerna inrättar ett antal projektanställningar (deltider) för så kallade *ASP-utvecklare*, (se figur s.11). Dessa ska vara aktiva studenter vid Uppsala universitet. Urvalet sker förslagsvis på basis av projektförslag för pedagogisk utveckling, som sökande själva formulerar.⁵ Dessa ASP-utvecklare arbetar tillsammans med samordningsfunktionen för att försäkra ett kontinuerligt utbyte av erfarenheter och kunskap. Anställningarna kan med fördel även knytas till vetenskapsområdenas egna forum för pedagogiskt utvecklingsarbete såsom TUR och PRåM samt studentkårerna. ASP-utvecklarna kan vidare ha ett övergripande ansvar att verka för aktiv studentmedverkan inom sina ämnesområden genom informationsspridning och genomförande av utvecklingsprojekt. Omfattningen av uppdragen kommer sannolikt behöva anpassas till de olika vetenskapsområdenas olika förutsättningar och kan därför komma att variera.

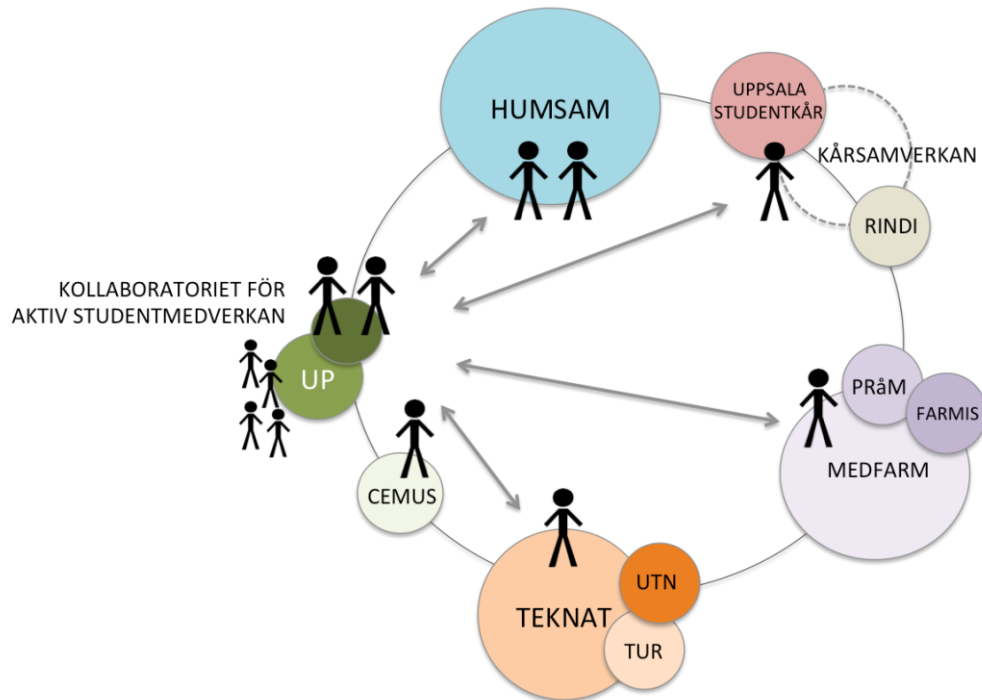
En annan lärdom under projektet har varit vikten av att kunna erbjuda såväl lärare som studenter goda exempel och erfarenheter som är tydligt ämnesdidaktiskt förankrade i deras verksamhet. Att identifiera och föra vidare sådana goda exempel är ytterligare en viktig uppgift för ASP-utvecklarna.

4.4 Samverkan med studentföreningar och studentkårer

Vid studentföreningarna och studentkårerna vid Uppsala universitet finns bred kompetens att arbeta med studentengagemang och utbildningskvalitet. Vidare finns här inarbetade kanaler för att nå studenter och en vana att hantera kunskapsöverföringen mellan studentgenerationer. Vid ett samtal inom ramen för ”kårsamverkan” var de fyra studentkårerna positiva till projektgruppens förslag; särskilt Uppsala studentkår uttryckte en önskan att ta ett ökat ansvar för att stödja universitets arbete med aktiv studentmedverkan. Projektgruppen föreslår därför att Kollaboratoriet verkar för ett utökat samarbete och i dialog med kårerna utarbetar lämpliga former för samarbetet. Önskvärt skulle t.ex. var om kårerna gemensamt får möjlighet att tillsätta en särskild kontaktperson som jobbar mot studiebevakare eller andra relevanta personer vilka har direkt kontakt med studentföreningar och andra typer av studentinitiativ.

⁵ Inspiration kan hämtas från Norges teknisk-naturvetenskapelige universitets modell för studentsamverkan kallad AltUnd (Alternativ undervisning). Till AltUnd söker studenter genom att formulera ett projektförslag på ett pedagogiskt utvecklingsarbete de vill genomföra inom sitt ämne. De anställs sedan på 20% för att arbeta med detta projekt.

UPPSALAMODELL FÖR AKTIV STUDENTMEDVERKAN

Figur 2: Uppsalamodell för aktiv studentmedverkan. Streckfigurerna ovan representerar ASP-utvecklare samt samordnarna vid kollaboratoriet. De mindre figurerna representerar studenter som knyts till kollaboratoriet för mindre, universitetsövergripande projekt. Ringen signalerar det ömsesidiga utbytet mellan samtliga aktörer. De dubbelriktade pilarna signalerar det särskilda ansvaret för kollaboratoriet att skapa nätverk, stödja, uppmärksamma och sprida kunskap om enskilda initiativ. Kårsamverkan är ett samarbetsorgan för samtliga av Uppsala universitets studentkårer. RINDI är studentkåren på Campus Gotland. PRÅM är pedagogiska rådet för medicin och farmaci. Farmis är studentkåren vid medfarm. UTN är Uppsala teknolog och naturvetarkår. TUR är Teknisk-naturvetenskapliga fakultetens universitetspedagogiska råd. CEMUS är Centrum för miljö- och utvecklingsstudier. UP är enheten för universitetspedagogik.

Den Uppsalamodell för aktiv studentmedverkan som projektgruppen föreslår bygger på de synergier som skapas när förslagen inom samtliga av de ovanstående områdena kan förverkligas. Endast genom en gemensam satsning möjliggörs såväl fysiska mötesplatser, ett brett engagemang bland studenter och lärare, en mångfald av olika former samt en tydlig struktur för att föra samman olika initiativ och erfarenheter samt ett kontinuerligt och hållbart stöd till befintliga och nya projekt.

5. Fortsatt utvecklingspotential

I det fortsatta arbetet med aktiv studentmedverkan finns det stora möjligheter att involvera fler aktörer. Ledningen för Uppsala universitetsbibliotek respektive studentavdelningen har uttryckt ett starkt stöd för ett fortsatt arbete och kan bidra med såväl fysiska mötesplatser som informations spridning. För bibliotekens del finns även möjligheten att ge ett utvecklat pedagogiskt stöd för studenter som arbetar med aktiv studentmedverkan.

Aktiv studentmedverkan är ett dynamiskt fält som berör flera olika områden. I en aktuell rapport från Storbritannien lyfter författarna att begreppet Active student participation har myntats vid Uppsala universitet och nämner särskilt initiativ som mentorskap / Supplemental Instruction och studentdriven utbildning vid CEMUS (Healey, Flint, and Harrington 2014, s.39-40). Författarna identifierar också fyra olika områden, synliggjorda i modellen nedan (2014, s.25). Av de exempel på aktiv studentmedverkan som

projektgruppen identifierat vid Uppsala universitet återfinns majoriteten inom de två översta fälten; *Learning, teaching and assessment* samt *Curriculum design and pedagogic consultancy*. Det är områden

för studentmedverkan där Uppsala universitet har en lång tradition, en bred kompetens och såväl etablerade som nya och innovativa initiativ. Ett av dessa är Uppsala universitets modell för

utbildningsutvärderingar, som just nu är ute på remiss. Modellen innebär att studenter ska ges möjlighet att aktivt bidra till planering, genomförande och uppföljning av utbildningsutvärderingar. Det kan komma att innebära en avsevärd förstärkning av studenternas bidrag till kvalitetsutveckling (quality enhancement) i enlighet med Healey et als modell, men för att det ska ske krävs utveckling av ändamålsenliga former för denna medverkan. Kollaboratoriet skulle kunna bistå i detta metodutvecklingsarbete.

De två nedre fälten, studenters medverkan i *Subject-based research and inquiry* samt *Scholarship of teaching and learning (SOTL)*, är internationellt starkt växande områden. Inom Uppsala universitets kontext är de dock fortfarande relativt outforskade. I projektets kontakter med praktiker och internationella forskare har en återkommande poäng varit vikten av att utgå från befintlig verksamhet i sådant utvecklingsarbete, och att Uppsala universitet där har en stor tillgång i form av CEMUS. Vid CEMUS finns en mångårig erfarenhet av studenter och lärare som arbetar tillsammans med tvärvetenskaplig utbildning och den modell som utformats för detta samarbete har fungerat väl i

mer än 20 år. Dessutom är CEMUS en dynamisk och föränderlig miljö som har förmågan att snabbt omfamna, driva samt utveckla nya pedagogiska metoder. Experter inom området efterfrågar storskaliga, institutionsöverskridande kvantitativa och kvalitativa studier om partnerskapliga samarbeten mellan studenter och lärare, för att öka kunskapen om dessa nya arbetssätt och kunna stödja den fortsatta utvecklingen bättre.⁶ CEMUS är en utmärkt miljö för detta.

Det finns ett antal områden inom högre utbildning där studenter har ett starkt engagemang och inom vilka det finns stora möjligheter för samarbeten eller partnerskap. Dessa områden är bland annat socialisering och inkludering av nya studenter och studentgrupper, hållbar utveckling, internationella kontakter och kunskapsutbyten samt anställningsbarhet och entreprenörskap. Två exempel på detta, där arbete redan pågår vid Uppsala universitet är Sustainability hub och Matarikinätverkets workshop om Global Citizenship.⁷ Dessa exempel representerar inte bara två nyskapande och gränsöverskridande initiativ, utan innebär även en möjlighet att ytterligare utforska ett partnerskapligt samarbete mellan studenter och lärare.

Som de fyra fälten i den ovan citerade modellen visar, kan aktiv studentmedverkan betyda att studenter engagerar sig inom undervisning och kursplanering, att de aktivt involveras i forskning eller att de bidrar till ett akademiskt förhållningssätt inom högre utbildning, dvs. till "Scholarship of Teaching and Learning". Att ta tillvara på hela potentialen av aktiv studentmedverkan genom ett fortsatt stöd och ambitiöst utvecklingsarbete kan bli en viktig del i universitetets ambition att skapa en unik bildningsmiljö och verka för en bättre värld.

6. Rekommendationer

Projektgruppen föreslår att:

- en samordningsfunktion för aktiv studentmedverkan inrättas vid avdelningen för kvalitetsutveckling/enheten för universitetspedagogik. I samordningsfunktionens uppdrag bör ingå ett fortsatt stöd till studenter och lärare genom utbildning, seminarier och

⁶ Se Catherine Bovill och Peter Felten i sitt förord "Cultivating student-staff partnerships through research and practice" till specialnumret "Engaging students as partners in learning and teaching" av *International Journal for Academic Development* 21(1).

⁷ Sustainability hub är en idé som kommer från Maastricht University och bygger på att studenter, med stöd från lärare, genomför projekt för att öka hållbarheten på campus. Modellen skulle kunna fungera väl tillsammans med Uppsala universitets nya handlingsplan för hållbar utveckling. Matarikinätverkets workshop för Global Citizenship bygger på att studenter och lärare från de olika universiteterna i nätverket samlas i Uppsala för att gemensamt försöka utforma sätt genom vilka universiteterna kan möjliggöra för sina studenter att bli Global Citizens. Workshopen i Uppsala är planerad och faciliterad av två studenter och formen kan förhoppningsvis inspirera framtida arbete.

konsultationer och fortsatt erfarenhets spridning som kompletteras med en tydligare uppföljning och ett kontinuerligt stöd. Samordningsfunktionen bör förslagsvis omfatta två tillsvidareanställningar om 50 %, en arbetsgrupp med erfaren personal från CEMUS och UP samt ett mindre antal terminsvis deltidsanställda studenter;

- särskilda medel avsätts med syfte att underlätta lärare och studenter med innovativa idéer att förverkliga dem. Dessa medel bör samordnas med utlysandet av nuvarande PUMA-medel, förutsatt att utlysning kan ske oftare än en gång per år;
- vetenskapsområdena, i samråd med studentkåren, inrättar ett antal projektanställningar (deltider) för *ASP-utvecklare* (se figur s.11). Dessa ska vara aktiva studenter vid Uppsala universitet. Urvalet sker förslagsvis på basis av projektförslag för pedagogisk utveckling, som sökande själva formulerar. Dessa ASP-utvecklare arbetar tillsammans med samordningsfunktionen;
- att möjligheter för pedagogisk meritering för lärare som arbetar med aktiv studentmedverkan utreds inom varje fakultet, t.ex. genom att göra arbete med aktiv studentmedverkan meriterande i ansökan till excellent lärare;
- samordningsfunktionen verkar för ett utvidgat samarbete med flera aktörer, t.ex. studentkåren och biblioteken, och i dialog med dessa utarbetar lämpliga samverkansformer, t.ex. gemensamt tillsatta kontaktpersoner.

7. Lista över bilagor

7.1 Vanliga frågor

7.2 Kalendarium av genomförda aktiviteter och möten

7.3 Sammanställning av genomförda aktiviteter

7.4 Genomförda utbildningar

7.5 Konferenspresentationer

7.6 Inbjudna kritiska vänner

7.7 Sammanställning av enkät för inventering av aktiv studentmedverkan

7.8 Exempel på aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet

8. Litteraturlista

- Barrineau, S. and Engström, A. (2015) 'Empowering students to be a resource in each other's learning through active student participation', paper presented to International Conference on Enhancement and Innovation in Higher Education, Glasgow, Scotland, 9-11 June 2015.
- Barrineau, S., Schnaas, U., Engström, A. & Härlin, F. (2016) Breaking ground and building bridges: a critical reflection on student-faculty partnerships in academic development, *International Journal for Academic Development*, 21(1), 79-84.
- Boud, D., Cohen, R., and Sampson, J. (2001) *Peer learning in higher education: learning from and with each other*. London: Kogan Page.
- Burman, L. (2013) *Vältaliga studenter: studentnationerna i Uppsala som retoriska miljöer 1663-2010*. Uppsala : Acta Universitatis Upsaliensis.
- Bryson, C. (2014) *Understanding and Developing Student Engagement*. New York: Routledge.
- Cook-Sather, A., Bovill, C. & Felten, P. (2014) *Engaging students as partners in teaching and learning: A guide for faculty*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Dunne, E., and Owen, D. (2013) *The student engagement handbook: practice in higher education*. Bingley, UK: Emerald Group Publishing Limited.
- Falchikov, N. (2001) *Learning together: Peer tutoring in higher education*. New York: RoutledgeFalmer.
- Gärdebo, J. and Wiggberg, M. (Eds.) (2012) *Students, the university's unspent resource: Revolutionising higher education through active student participation*. Report series 12, Division for Development of Teaching and Learning, Uppsala University.
- Hald, M. (ed.) (2011) *Över gränserna: om CEMUS utbildning för förändring*. Uppsala: CEMUS/CSD Uppsala.
- Healey, M., Flint, A. & Harrington, K. (2014) *Engagement through partnership: students as partners in learning and teaching in higher education*. York: Higher Education Academy.
- KrUUt, Creative Educational Development 2010-2012 Uppsala universitet, Universitetsförvaltningen, 2013, 70 s.
- Laksov, K. B., Kettis, Å., & Alexandersson, M. (2014) *Ledning för kvalitet i undervisning och lärande på grundnivå och avancerad nivå*. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)/ Expertgruppen för kvalitetsfrågor.
- Malm, J., Bryngfors, L., & Mörner, L. (2012) Benefits of guiding supplemental instruction sessions for SI leaders: a case study for engineering education at a Swedish university. *Journal of Peer Learning*, 5(1).
- Topping, K. (2005) Trends in peer learning. *Educational Psychology*, 25(6), 631-645.